

תרגום יחידת הוראה-למידה לפעילויות לימודיות לכיתה ד

יחידת הוראה-למידה 2: אנחנו והאחרים - ביישוב ובסביבתו

א. יחידת ההוראה-למידה נחלקת לארבעה פרקים. בכל פרק סעיפים שבהם מפורטות הצעות לפעילויות לימודיות.

להלן פירוט היחידה לפרקים ולסעיפי המשנה

שם הפרק ביחידה	שמות הסעיפים בפרק
1. התושבים (האוכלוסייה) ביישוב	1. התושבים (האוכלוסייה) באזורי המגורים של תלמידי הכיתה - איסוף נתונים 2. התושבים ביישוב ואורח חייהם - איסוף נתונים ומידע
2. המשמעות לקלוט ולהיקלט	1. גם ילדים קולטים ונקלטים; 2. קליטת תושבים חדשים ועולים חדשים; ביישוב
3. קבוצות חברתיות (קבוצות אוכלוסייה) מחוץ ליישוב	1. היישובים השכנים לנו 2. אנחנו ושכנינו
4. מי אנחנו ומי האחרים ומה משותף לנו?	1. קבוצות ההשתייכות שלנו 2. הזכויות שיש לכל אדם בישראל 3. רוב ומיעוט 4. החובות שיש לכל מי שחי במדינת ישראל

ב. בסוף ההצעות לפעילויות מובאות הצעות להערכה.

ג. בסוף כל אחד מהפרקים מוצגת טבלת מטרות רלוונטיות לפרק זה.

כל אחד מהפרקים משקף מטרות אחדות מתכנית הלימודים או חלק מהן.

ד. בסיום יחידת ההוראה-למידה מובאת רשימת אבני היסוד שנגזרו מתחומי הדעת.

פעולות הכנה מקדימות

1. המשימות הראשונות ביחידת הוראה-למידה זו מזמנות איסוף נתונים כמותיים על אוכלוסיית היישוב. חלק מהנתונים יאספו הלומדים, ולחלק אחר של הנתונים ידאג צוות המורים. (הכוונה לנתונים על התפלגות התושבים ביישוב בהקשר לאזורים שונים, לפי חתכים שונים של האוכלוסייה, דהיינו: עולים/ותיקים, חילונים/דתיים, משפחות צעירות/ משפחות מבוגרות, ביישובים מעורבים - יהודים/ערבים או ערבים/דרוזים).

את הנתונים אפשר להשיג במקומות שונים: בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ברשות המקומית ובכל מקור אחר שבו הנתונים אמינים.

2. מוצע ללמד יחידה זו לאחר שהתלמידים ישלטו בקריאת המפה היישובית.

3. יש לתאם מראש את המפגשים של הלומדים עם אנשים שונים ביישוב ובקהילה.

4. כדי לקיים מפגש בין תלמידי הכיתה לבין תלמידים מבית-ספר ביישוב שכן, יש צורך בהכנות מוקדמות: יצירת קשר עם צוות בית-הספר תוך עירוב ושיתוף ההורים בתהליך. במפגשים ההדדיים הלומדים יקיימו פעילות משותפת להיכרות עם האחרים, ללמידה ולסיור ביישובים. הקשר יכול להיות גם באמצעות מפגש וירטואלי - במסגרת הפעילויות המתוקשבות.

5. מוצע למפות את הכשירויות הלשוניות - שפתיות הנדרשות מן הלומדים ביחידת הוראה-למידה זו, כגון: קריאה של טקסטים שונים - עיתונים, רשומות, נתונים; סיפורים; כתיבה מסבירה, תיאורית, מנומקת; המללה של טיעונים ונימוקים; ניהול דיון; ניסוח שאלות לריאיון.

הפעילויות המוצעות

פרק 1: התושבים (האוכלוסייה) ביישוב

1. התושבים (האוכלוסייה) באזורי המגורים של תלמידי הכיתה - איסוף נתונים

- 1.1 **ציון שמות הרחובות**, השכונות או האזורים ביישוב שבהם גרות משפחות הלומדים. **בבית-ספר אזורי** - ציון שמות היישובים שבהם חיים הלומדים.
- 1.2 **סימון הרחובות** האלה על מפת היישוב ותיחום האזור במפה, לצורך הגדרת אזור המגורים של התלמידים בכיתה.
- בבית-ספר אזורי** - סימון היישובים של תלמידי בית הספר על מפת האזור ותיחומם במפת האזור.
- 1.3 **איסוף מידע** על התפלגות האוכלוסייה (התושבים) באזור המגורים של תלמידי הכיתה מהבחינות האלה: עולים/ ותיקים, חילוניים/דתיים, משפחות צעירות (כאלה שילדיהן בבית ספר)/ משפחות מבוגרות, ערבים/יהודים/דרוזים/אחרים.
- בבית ספר אזורי - איסוף מידע על התפלגות האוכלוסייה מיישובים שבהם חיים הלומדים.

איסוף הנתונים על התפלגות האוכלוסייה אפשרי בדרכים אחדות:

- באמצעות **שאלון** שהלומדים יציגו בפני הוריהם ושכניהם. השאלון ינוסח בכיתה על ידי הלומדים;
- באמצעות **מכתב** שיופץ בתיבות הדואר;
- **בריאיון** באמצעות טלפון;
- **בבתי ספר אזוריים** הנתונים יובאו ממזכירות היישוב.

הערה: כדי לקבל תמונה אמינה, יחסית, מומלץ שכל אחד וכל אחת מהלומדים יאספו נתונים מחמישה אנשים או יותר.

- 1.4 **ארגון הנתונים:** סיכומם יעשה על פי המשתנים שאליהם התייחסו ביישוב, באזור או ביישובים קטנים.
- 1.5 **הצגת הממצאים:** הצגת הממצאים תיעשה בדרכים שונות, כגון: בטבלאות, בדיאגרמות, בסיכום מילולי (בכתב ובעל פה). בסיכום המילולי יכלילו הלומדים את מאפייני אזור המגורים מבחינת התושבים, כגון: מי הרוב? מי המיעוט? מה בולט?
- 1.6 **הכנת תעודת זהות אישית**, שבה יצוין לאילו קבוצות שייך או שייכת כל אחד או כל אחת מתלמידי הכיתה (על פי הנתונים שנאספו).
- לדוגמה, בבית הספר העברי: משפחה של עולים חדשים שהם חילוניים או דתיים, או שהם גם צעירים או מבוגרים, או שהם משפחה רב-דורית; לדוגמה, בבית הספר הערבי: משפחה דתית שהיא משפחה צעירה או שהיא משפחה רב-דורית.
- 1.7 **פעילות רפלקטיבית** של הלומדים תתייחס לתהליך או לאסטרטגיית הלמידה, וכן לקשיים ולהישגים של הלומדים לגבי עצמם.

2. התושבים ביישוב ואורח חייהם - איסוף נתונים ומידע

- 2.1 **בחינת נתונים:** נתונים על התפלגות התושבים ביישוב ומיקומם ביישוב (בעיקר אזורים שבהם יש ריכוזים של קבוצות אוכלוסייה ייחודיות), יובאו לכיתה (מהשנתון הסטטיסטי של היישוב, מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - (למ"ס), מהאתר של היישוב באינטרנט.
- הנתונים יתייחסו להתפלגות התושבים ביישוב לקבוצות כגון: ותיקים או עולים, חילוניים או דתיים, צעירים או מבוגרים, ביישובים מעורבים - יהודים, ערבים או דרוזים.

ניתן לסמן על מפות היישובים אזורים שבהם יש ריכוז של קבוצות אוכלוסייה, כגון: שכונה של דתיים, או של עולים חדשים או של זוגות צעירים.

2.2 ניתוח הנתונים: מה ניתן להסיק מהנתונים שנאספו על מבנה האוכלוסייה ביישוב ועל האזורים שבהם גרות קבוצות אוכלוסייה שונות?

2.3 תיאור המאפיינים של קבוצות אוכלוסייה ביישוב על בסיס ידע אישי של הלומדים, המסתמך על היכרות אישית.

2.4 מפגש עם אנשים המייצגים כל אחת מקבוצות האוכלוסייה ביישוב (כגון: מבוגרים או קשישים, עולים, חילוניים, דתיים, ביישוב מעורב - יהודים, ערבים, דרוזים). האנשים שיוזמנו ייבחרו מבין אלה שהילדים ריאיינו אותם. במפגש יתייחסו בעיקר לאורח החיים, לקשרים עם קבוצות אחרות ביישוב, ולאופן השתלבות האנשים במרקם החברתי ביישוב, כגון: בעבודה, בחיי התרבות והחברה, יתוארו קשיים לצד הצלחות.

2.5 עריכת "ספר התושבים": ספר או אלבום, לוח קיר או מצגת שיהווה סיכום לאורח החיים של תושבים מייצגים ביישוב (אלה שסיפרו בכיתה ותושבים אחרים שהלומדים יראיינו) ואופן השתלבותם. ניתן לשלב מרכיבים כמו: תצלומים, טקסט אינפורמטיבי או סיפורים.

2.6 פעילות רפלקטיבית:

א. העלאת שיקולי דעת שהינחו בעריכת "ספר התושבים".

ב. הבעת התייחסות אישית - רגשית לתושבים ביישוב בעקבות ההיכרות עם אנשים שונים, כגון: מה מרגש אותי? מה מפתיע אותי? מה מרגיז אותי? מדוע?

פירוט המטרת הרלוונטיות לפרק 1

שם הפרק ביחידה	המטרות הרלוונטיות או חלק מהן
1. התושבים (האוכלוסייה) ביישוב	מטרה 2: סעיפים 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 2.8 מטרה 8: סעיף 8.1 מטרה 10: סעיפים 10.2, 10.3, 10.4

פרק 2 : המשמעות לקלוט ולהיקלט

1. גם ילדים קולטים ונקלטים

1.1 **דיון בתיאור מקרה**, כדלהלן : לכיתה ד הגיעו שלושה ילדים חדשים בתחילת שנת הלימודים. ילדה אחת מיישוב אחר בארץ ושני ילדים עולים חדשים. הילדה נקלטה בחברת הילדים. שני הילדים העולים לא נקלטו משום שילדי הכיתה לא שיתפו אותם ולא התייחסו אליהם. הילדים העולים התחילו לאחר לשיעורים ואף התנהגותם היתה אלימה.

תיאור המקרה מעלה שאלות לדיון :

- מה הבעיה המוצגת בתיאור המקרה?
- מהן הבעיות מבחינת הנקלטים : מה פירוש להגיע למקום חדש : להחליף את המוכר והישן בחדש ובבלתי מוכר ; ללמוד שפה חדשה ומנהגים חדשים ; לחיות באופן שונה ; להתרגל לנהלים חדשים בבית-הספר ; למצוא חברים חדשים)?
- מה ילדים חדשים יכולים לעשות כדי להיקלט בחברה החדשה, תוך שמירה על הזהות האישית ושמירה על מנהגים המייצגים את החברה והתרבות שממנה באו.
- מהן הבעיות מבחינת הקולטים : כיצד ילדי הכיתה נהגו במקרה שתואר? מה הם יכלו לעשות כדי לסייע לילדים החדשים להיקלט? אם בכיתה יש ילדים חדשים, מה נעשה למען קליטתם? באיזו מידה הם השתלבו בחברה? מה ניתן לעשות עוד?
- 1.2 **משחק תפקידים** - מפגש בין ילדים עולים לילדים אחרים בכיתה ייתכנו אפשרויות אחדות למשחק, כגון : ילדים עולים ישחקו פעם אחת את המצב שבו הם נמצאים - את מציאות החיים שלהם, ופעם שנייה הם ישחקו בתפקיד של ילדי הכיתה האחרים. היפוך התפקידים יתקיים ביחס לכל תלמידי הכיתה.

בדיון המסכם יתייחסו :

- לטיעונים שעלו ;
- לתחושות ולרגשות שהובעו ;
- לחשיבה משותפת : כיצד להידבר, כיצד ליצור אקלים חברתי פתוח, סובלני ה"מקבל" את האחרים?

2. קליטת תושבים חדשים ועולים חדשים ביישוב

- 2.1 דוגמאות שמדגימים הלומדים על קליטת תושבים ועל קליטת עולים חדשים (מידע אישי).
- 2.2 **דוגמאות ממקורות נוספים**, כגון : מקומונים, הערוץ הקהילתי, הרשות המקומית, ארגוני מתנדבים ביישוב, סיפורים אישיים של תושבים.
- דוגמה לשאלות** בהקשר לקליטת תושבים ועולים חדשים ביישוב : מה עושים התושבים כדי לקלוט תושבים ועולים חדשים ביישוב? מי ביישוב אחראי על הקליטה? באיזו מידה הנקלטים מרוצים? מדוע?
- 2.3 **התייחסות אישית-רגשית** לקליטת תושבים חדשים ביישוב. שאלות כגון : מה השתנה ביחס שלי לקליטת תושבים חדשים ביישוב? מדוע? מה ביכולתי לעשות?
- 2.4 **דיון בתרומת התושבים החדשים והעולים ליישוב** : העלאת יתרונות לצד חסרונות.
- 2.5 **הבאת דוגמאות** מסיפורים שנכתבו על ידי סופרים או דוגמאות מיומנים המתארים היבטים שונים של עלייה וקליטה בארץ - הצלחות לצד קשיים.

פירוט המטרת הרלוונטיות לפרק 2

שם הפרק ביחידה	המטרות הרלוונטיות או חלק מהן
2. המשמעות לקלוט ולהיקלט	מטרה 5: סעיפים 5.1, 5.2 מטרה 10: סעיף 10.5

פרק 3 : קבוצות חברתיות (קבוצות אוכלוסייה) מחוץ ליישוב

1. היישובים השכנים לנו

1.1 **הפקת מידע** ממפת האזור לגבי צורות היישוב של היישובים השכנים וההשתייכות שלהם מבחינה לאומית (יהודים, ערבים, דרוזים, יישוב מעורב).

1.2 **מיון היישובים** לקבוצות לפי צורות היישוב, כגון: עיר, עיירה, קיבוץ, מושב, כפר, יישוב קהילתי, אחר.

1.3 **תיאור קצר** על יישובים אחדים ועל אוכלוסייתם באמצעות מידע שייאסף. המידע ייאסף ממקורות כתובים כגון: אנציקלופדיה על יישובים, פרסומים, ספרים הקשורים לידיעת הארץ ולטיולים, או מסויר ביישוב אחד או ביישובים אחדים. המידע יצורף למפת האזור. הצגתו אפשרית: במפת קיר - ליד סימון שם היישוב יכתבו דברי הסבר קצרים על מאפייניו; במצגת; בתצלומים או בכל אמצעי חזותי וטקסטואלי שייבחר.

2. אנחנו ושכנינו

2.1 **דיון לגבי הקשרים** שמקיימים בני משפחות הלומדים עם תושבים ביישובים שכנים: באילו תחומים ואילו קשרים? עם מי מהתושבים השכנים הם מקיימים קשרים: עם מבוגרים, עם ילדים, עם בני נוער? מה מידת השכיחות של הקשרים?

2.2 **דיון לגבי החשיבות** שבקיום קשרים עם תושבים ביישובים שכנים: יתרונות לעומת חסרונות לשני הצדדים.

2.3 **קיום מפגשים** בין ילדי הכיתה לבין ילדים ביישוב שכן. מפגשים כאלה יכולים להתקיים בביקורים הדדיים שבהם מקיימים פעילויות משותפות, או במפגשים וירטואליים באמצעות תקשורת מחשבים. פעילות כזו מחייבת הכנה מוקדמת ומדוקדקת. (ניתן להיעזר במדריך למורה אנחנו ושכנינו, האגף לתכניות לימודים*).

פירוט המטרת הרלוונטיות לפרק 3

שם הפרק ביחידה	המטרות הרלוונטיות או חלק מהן
3. קבוצות חברתיות (קבוצות אוכלוסייה) מחוץ ליישוב	מטרה 2: סעיפים 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 2.8 מטרה 3: סעיף 3.2 מטרה 8: סעיף 8.1 מטרה 10: סעיפים 10.2, 10.3, 10.4

* **אנחנו ושכנינו**, מדריך למורה, האגף לתכניות לימודים, היחידה לחינוך ולדמוקרטיה ולדו-קיום, משרד החינוך והתרבות בשיתוף עם מכון ון-ליר, הוצאת מעלות, התשמ"ט ירושלים.

פרק 4 : מי אנחנו, מי האחרים ומה משותף לנו?

1. קבוצות ההשתייכות שלנו

1.1 **דיון שיבהיר לאילו קבוצות משתייכים הלומדים :** קבוצות השתייכות קרובות וקבוצות השתייכות רחוקות. **בסרטוט** או **בתרשים** יומחש הקשר של הלומדים עם קבוצות ההשתייכות הקרובות ועם קבוצות ההשתייכות הרחוקות, הנמצאות במרחבים שמחוץ ליישוב. לסרטוט יצורפו נימוקים בכתב, שבהם יביעו הלומדים את שיקולי הדעת לגבי אופן הצגת הסרטוט, יבהירו מדוע הם בחרו לסרטוט כך את עצמם ואת קבוצות ההשתייכות שלהם - הקרובות והרחוקות. ניתן לצרף ציורים או תצלומים שימחישו את קבוצות ההשתייכות השונות.

1.2 **הצגת הסרטוטים וההנמקות ודיון בהם**

הדיון יתמקד :

- א. בהבחנה שכל אחד וכל אחת שייכים לקבוצות השתייכות אחדות ושונות.
- ב. בהבנה שקיימת שונות בסוג הקשרים בין הפרטים לבין הקבוצות שאליהן הם משתייכים, לדוגמה : הקשר בין הלומדים לבני משפחתם שונה מהקשר שבין הפרטים לקבוצת הספורט שהם חברים בה. הקשר של התושבים ליישוב שלהם שונה מהקשר שלהם למדינת ישראל.
- ג. בהבהרה ובהכללה שהמשותף לכל האנשים בקבוצות ההשתייכות הוא היותם תושבי ואזרחי מדינת ישראל.

2. הזכויות שיש לכל אדם בישראל

רקע קצר - הבהרת מושגים

המושג **אזרחים** מתייחס לכל מי שנולדו בארץ ולכל התושבים הקבועים במדינה, שהם בעלי **זכויות וחובות** מלאות. במדינת ישראל יש אזרחים שהם יהודים והם **הרוב**, ויש אזרחים שהם ערבים או דרוזים והם **מיעוט**. במדינת ישראל חיים תושבים שאינם אזרחים, כגון : עובדים זרים, תיירים. לאלה יש **זכויות שיש לכל אדם** ויש להם **חובות** לשמור על **חוקי המדינה**.

המושג זכויות : לכל אדם שחי במדינת ישראל יש זכויות כאדם, ולכל האזרחים יש זכויות נוספות - זכויות אזרחיות. זכויות אדם יש לכל האנשים גם אם הם לא אזרחים וגם אם הם מהווים רוב או אם הם מהווים מיעוט במדינת ישראל.

דוגמאות לזכויות אדם : הזכות לחיים ולשלמות הגוף, הזכות לכבוד, הזכות לשם טוב, הזכות לחירות, הזכות לשוויון הזדמנויות, הזכות לחופש הביטוי.

התייחסות למסמך זכויות הילד ולוונטית בהקשר זה של זכויות אדם ובהקשר לחיי הילדים.

2.1 **המושגים יובהרו בדרכים אחדות :**

להלן שלוש דוגמאות לתיאורי מקרה המסייעים להמחיש את המושגים שנלמדו.
תיאורי המקרה מאפשרים להבין מצבים שבהם מפרים או פוגעים בזכויות, ומצבים שבהם מממשים זכויות - הן מבחינת הפרט והן מבחינת החברה - ולהגיב עליהן.

דוגמאות לתיאורי מקרה

תיאור מקרה א :

שני תלמידי כיתה ד נוהגים להציק לילדות וילידים קטנים מהם. הם מקללים, מפריעים להם לשחק, דוחפים ומכים אותם. ביום רביעי הם נטפלו לילדה שהלכה מבית הספר לביתה ודרשו ממנה כסף. הילדה לא הסכימה לתת להם כסף, והתחילה לרוץ בבהלה ובפחד. הילדים השיגו אותה, היכו אותה והפילו אותה לארץ. הילדה נפגעה והיתה מבוהלת מאוד. הורי הילדה פנו להנהלת בית הספר ודרשו בירור והענשת הילדים הפוגעים.

- איזו בעיה מוצגת בתיאור?
- באילו זכויות של הילדה פגעו שני הילדים?

- מה מרגישים מי שזכויותיהם נפגעות?
- איך ניתן למנוע התנהגות שפוגעת בזכויות של מישהו אחר, כמו בסיפור?

תיאור מקרה ב:

מועצת התלמידים בבית הספר החליטה:

1. לכל ועדה בבית הספר ייבחרו בנות ובנים במספר שווה.
 2. על מגרש המשחקים ישחקו בימי ראשון - שלישי תלמידי כיתות א-ג, בימי רביעי - שישי ישחקו תלמידי כיתות ד-ו.
- על אילו זכויות שמרה מועצת התלמידים?
 - כיצד שומרים בכיתה שלכם על הזכויות האלה?
 - אם לא שומרים, מה ניתן לעשות?

תיאור מקרה ג:

במדור "דרושים" בעיתון התפרסמה מודעה המציעה מקומות עבודה אחדים במפעל תעשייתי. מספר אנשים הגיעו לריאיון. **משה** לא התקבל. נאמר לו שהוא בן חמישים והם מחפשים אנשים צעירים. שולה לא התקבלה משום שילדיה קטנים. נאמר לה שהיא בוודאי תיעדר פעמים רבות מהעבודה. **אחמד** לא התקבל לעבודה. נאמר לו שהוא חי בכפר הנמצא רחוק מהמפעל.

- מה הבעיות המוצגות בתיאור המקרה?
- באילו זכויות אדם פגע המפעל?
- מה מרגישים מי שזכותם נפגעה?

- 2.2 **המורים והלומדים יביאו דוגמאות** להפרת זכויות אדם ולשמירה על זכויות אדם, ביישובים שלהם ובארץ: ממקומונים, מהערוץ הקהילתי ומהעיתונות, וידונו בהם.

משימה קבוצתית

- 2.3 **תיאור מקרה** של מצב שבו **הופרה זכות** או מצב שבו **מומשה זכות**. הלומדים ימחיזו או יספרו את המקרה שחברו בפני חבריהם. הם יסבירו מדוע בחרו להתייחס למקרה זה.

משימה כיתתית

- 2.4 העלאת שאלות לדיון בעקבות תיאור המקרה שהוצג. בדיון יתייחסו גם לשאלה: כיצד ניתן להתמודד, ללא אלימות, עם מצבים שבהם מופרות זכויות? (הערה: אפשר להיעזר בסדרת הספרים **כישורי חיים***)

הערה למורים: בפעילויות אלו עשויות לעלות סוגיות מעולמם של הילדים וממשפחותיהם. בהקשר לכך יש:

- לשמור על צנעת הפרט.
- לפנות, במידת הצורך, לגורמים מוסמכים לקבלת ייעוץ ומתן סיוע לילדים.

* **כישורי חיים, כישורים, נושאים התפתחותיים ומניעתיים**, מדריך למורים בבית הספר היסודי, האגף לתכניות לימודים בשיתוף עם האגף לשירות פסיכולוגי-ייעוצי - שפ"י והאגף לחינוך יסודי, משרד החינוך התרבות והספורט, התשנ"ז, ירושלים.

3. רוב ומיעוט

3.1 **המחשת המושג רוב ומיעוט** תיעשה באמצעות דוגמאות שיובאו על ידי המורה ועל ידי הלומדים מהחיים בבית הספר או ביישוב.

דוגמאות להמחשת המושג:

- רוב הילדים בכיתה הם מעל גיל 9. מי המיעוט?
- רוב הילדים אינו משתתף בחוגים. מי המיעוט?
- ביישוב שלנו רוב התושבים הם מתחת לגיל 65. מי המיעוט?

3.2 **משחק תפקידים** - המשחק יאפשר התייחסות אמיתית לנוגעת להשגת זכויות של קבוצת מיעוט בחברת הילדים.

התפקידים במשחק: חברי ועד הכיתה, נציגי תלמידים שהם קבוצת מיעוט ונציגי תלמידים שהם קבוצת הרוב.

דוגמה לבעיה: קבוצת מיעוט של תלמידים דורשת מוועד הכיתה זכויות לשחק במגרש המשחקים, או להשתמש במחשב, או להשתתף בכל המסיבות של ילדי הכיתה.

קבוצת המיעוט תציג את תביעותיה להשגת הזכויות המגיעות לה בדרכים שונות, ללא נקיטה אלימות. חברי ועד הכיתה יציעו הצעות לפתרון.

קבוצת הרוב תוכל להתנגד ולנמק את התנגדותה או להביע עמדה חיובית.

הדיון שיתקיים לאחר המשחק, יתמקד בזכויות המגיעות לכולם, כולל המיעוט, וכן בתפקיד של ועד הכיתה, כמוסד נבחר, האמור להגן על זכויות המיעוט.

בדיון יעלו נקודות כגון:

- מעמד המיעוט בחברה והזכויות שלו;
- תפקיד השלטון הנבחר להגן על המיעוט;
- שיתוף פעולה אפשרי בין הרוב למיעוט;
- דרכים מקובלות במדינה דמוקרטית להשגת זכויות שוות על פי החוק, שלא בנקיטת אלימות.

4. החובות שיש לכל מי שחי במדינת ישראל

4.1 לכולם יש חובות

בשיחה יועלו הנקודות האלה:

- החובות שיש לכל אחד ולכל אחת מהלומדים במסגרת בית הספר.
- חובותיהם של הורי התלמידים במסגרת היותם אזרחי מדינת ישראל (כגון : שמירה על חוקי המדינה, נאמנות למדינה, שירות למען המדינה וכבוד לסמליה).
- החובות שיש למי שחיים בישראל והם אינם אזרחים (חובות כגון : שמירה על חוקי המדינה, מתן כבוד לזכויות האחרים).
- מה קורה כאשר אין מקיימים חובות בבית הספר? במדינה? (אפשר ליצור משחק הדמיה).
- הבאת נימוקים שיתמכו במילוי החובות בבית הספר ובמדינה.

4.2 מה משותף לכל האזרחים במדינת ישראל למרות השונות ביניהם?

שיחה:

- כולם תושבי המדינה, כולם זכאים לבחור ולהיבחר, כולם יכולים להשפיע, לאזרחים בוגרים יש תעודת זהות ישראלית.
- השפות - **עברית וערבית** מבטאות את העובדה שבמדינה יש רוב יהודי הדובר עברית ויש מיעוט ערבי ודרוזי הדובר ערבית.
- הסמלים של מדינת ישראל כמדינה ריבונית משותפים לכולם. (תהיה התייחסות לדגל ולסיפורו, לסמל המדינה ולמשמעותו, להמנון, לכסף ולבולים).

הצעה להערכת הלמידה ותוצריה

בהערכה מוצע לחבר משימות שניתן באמצעותן להבנות ידע חדש על בסיס רעיונות, מושגים, מיומנויות וכישורים שנלמדו, כגון:

משימה ראשונה: האוכלוסייה ביישוב

חלק א: ניתוח התפלגות האוכלוסייה ביישוב אחר או בעיר או ביישוב דמיוני

הניתוח ייעשה על בסיס של נתונים כמותיים ומפה יישובית. במפה יוצגו ריכוזי אוכלוסייה שונים, כגון: זוגות צעירים, ותיקים, במקומות שונים ביישוב. הלומדים יתבקשו:

1. לנתח את הנתונים של אוכלוסיית היישוב.
2. לסכם את מאפייני היישוב מבחינת הרכב האוכלוסייה.
3. להסיק ביחס לפריסה של קבוצות שונות במרחב היישובי.

חלק ב: קליטת תושבים ביישוב

ליישוב אמורות להגיע 200 משפחות של עולים חדשים או זוגות צעירים. הוחלט ליישב אותן באזור אחד או שכונה אחת. היו תושבים ביישוב שהתנגדו להחלטה זו, והציעו ליישב את המשפחות בשכונות אחרות ביישוב.

1. מה הבעיה המוצגת?
2. מה טוענים המתנגדים להחלטה? מה טוענים התומכים בהחלטה?
3. מה עמדת הלומדים בנדון?

משימה שנייה: זכויות אדם - חקר מקרה

חלק א: תיאור מקרה

ביישוב נפתח בית נוער או מתנ"ס חדש. כדי להגיע לאולם הכניסה צריך לעלות במדרגות. תושבים נכים הנעזרים בכיסאות גלגלים או במכשירים אחרים אינם יכולים לקחת חלק בפעילויות המתקיימות במקום.

1. מה הבעיה המוצגת?
2. אילו זכויות של התושבים האלה נפגעו?
3. כיצד הם מרגישים?
4. כיצד ניתן לפתור את הבעיה?
5. אל מי אפשר לפנות כדי שיסייע בפתרון?

חלק ב: מתן זכויות במוסדות ציבור

1. הלומדים יבקרו בשלושה מוסדות ציבור ביישובם ויבחנו באיזו מידה התחשבו בנכים מהבחינות האלה:
 - א. נגישות למוסד הציבורי;
 - ב. הקצאת מקומות חנייה לנכים;
 - ג. כניסה נוחה ורחבה אליו;
 - ד. קיום שירותים מיוחדים המוצבים בגובה מתאים, כגון: בתי שימוש, מזנון, קופה.
2. הלומדים יארגנו את הנתונים שייאספו על פי החלטתם וינמקו.
3. הלומדים יסכמו את הממצאים לגבי כל אחד ממוסדות הציבור שביקרו בהם.
4. הלומדים יסיקו מסקנות לגבי ההתייחסות לנכים במוסדות הציבור שבהם ביקרו.
5. הלומדים יכתבו מכתב לאחד מהמוסדות שביקרו בו. המכתב יתייחס למוסד שחסרים בו תנאים מתאימים לנכים או למוסד שהתנאים לנכים נמצאו מתאימים.

פירוט המטרות הרלוונטיות לפרק 4

שם הפרק ביחידה	המטרות הרלוונטיות או חלק מהן
4. מי אנחנו ומי האחרים ומה משותף לנו?	מטרה 1: סעיפים: 1.5, 1.6, 1.7, 1.4 מטרה 10: סעיפים: 10.3, 10.4, 10.5

אבני היסוד הרלוונטיות ליחידת הוראה-למידה 2

תחומי הדעת	אבני היסוד
אזרחות	יחיד וחברה (השתייכות, זהות), רב-קיום, רוב ומיעוט, זכויות, חובות, זכויות האדם, כבוד האדם כבוד לאחר וכבוד לדעה אחרת), היחס לשונה ולחריג, שוויון ואי-שוויון, סובלנות, מניעת אלימות, אזרחים, אחזריות, הוגנות, ראוי או לא ראוי, פשרה, אזרחים.
סוציולוגיה	קבוצות השתייכות, התחשבות הדדית, קשרי גומלין, נורמות חברתיות, סולידריות חברתית.
גאוגרפיה	ארגון מרחבי, שונות מרחבית, השתנות של תופעות חברתיות